

De Matthäus Passion is het op muziek gezette Bijbelverhaal uit het Evangelie van Matthäus, en wel van de hoofdstukken 26 en 27. Deze muziek trekt jaar op jaar duizenden toehoorders. En dat is geen wonder, want in de lange rij van werken die dit drama tot onderwerp hebben gekozen, staan Bachs werken aan de spits.

Johann Sebastian Bach, die op 21 maart 1685, als telg van een toen al bekend muzikantengeslacht, te Eisenach werd geboren, stamt uit een zeer talrijke familie. Meer dan tachtig leden ervan zijn bekend, vanaf het begin van de zestiende tot diep in de negentiende eeuw. Toen Johann Sebastian tien jaar oud was, stierf zijn vader; zijn moeder was reeds daarvóór overleden.

De jongen vond onderdak bij zijn oudste broer Johann Christoph, die hem muzieklessen gaf. In Lüneberg werd Johann Sebastian in 1700 koorzanger onder Böhm door wie hij sterk werd beïnvloed. Ook bestudeerde hij het werk van Vivaldi, Buxtehude, Sweelinck en vele anderen. Hij ontwikkelde zichzelf tot een voortreffelijk violist en bespeelde orgel en klavecimbel op zeer vaardige wijze. Hij zou zich ontplooiën tot de grootste meester van de barokmuziek, met name van de polyfonie. Achtereenvolgens was hij organist te Arnstadt, Mühlhausen, Weimar en Köthen. In de laatste standplaats was hij tevens hofkapelmeester.

Toen hij in 1720 zijn vrouw had verloren en hertrouwd was in het jaar daarna, is hij ten slotte als cantor aangesteld aan de Thomas- en Nicolaikerk te Leipzig. Daar zou hij blijven tot zijn dood op 28 juli 1750.

Naast het feit dat hij een groot en veelzijdig componist was, heeft hij ook bekend gestaan als een uitnemend kenner van de orgel- en klavecimbelbouw. In het ontstaan van de piano (het Hammer klavier) heeft hij mede de hand gehad.

In Leipzig zijn Bachs Passiemuzieken ontstaan. De Passie naar het Evangelie van Marcus is goeddeels verloren gegaan. Er bestaat echter wel een reconstructie van, die overigens zelden wordt uitgevoerd. Bachs auteurschap van een andere - de Lucas Passion - wordt betwijfeld. Maar de Johannes en Matthäus Passion zijn onweerlegbaar van zijn hand. Door de grotere omvang, de toepassing van dubbelkoor en de milde beschouwende zin van het werk heeft de Matthäus Passion een grotere plaats van waardering bij uitvoerenden en publiek verworven, dan de Johannes Passion.

Het verhaal wordt ons verteld door de evangelist (is de verteller), die vertolkt wordt door een tenor. De evangelist is naast Jezus de belangrijkste solopartij. Als in een hoorspel worden de diverse deelnemers door aparte stemmen opgevoerd. Zo is daar natuurlijk Jezus (bas). Verder de discipelen Petrus en Judas (bassen), Pilatus (bas) en zijn vrouw (sopraan), diverse dienaressen (sopraan en alt) en getuigen (tenor en bas). Ook groepen (discipelen, priesters, soldaten, volk) komen voor en worden vertolkt door twee koren. Het verhaal wordt op gezette tijden onderbroken door bespiegelende momenten in recitatieven en aria's door solisten en in koralen door het koor.

ERRSTER TEIL

In het openingskoor van de Matthäus Passion vragen de “dochteren van Zion”, gezongen door koor 1, aan de gelovigen, gezongen door koor 2, om uit te zien naar Christus (den Bräutigam) die geduldig als een lam het kruis draagt en daarmee boet voor onze zonden. In deze melodie is ook het koraal “O Lamm Gottes, unschuldig” verwerkt. Het wordt uitgevoerd door “soprani in ripieno” (sopranen in toevoeging). De ijle kinderstemmen uit het kinderkoor komen als uit de hemel tot ons. In de uitvoering wordt koor 1 en 2 gemengd met het kinderkoor.

1. Chor I und II

Kommt ihr Töchter helft mir klagen.
Sehet—wen?—den Bräutigam,
Seht ihn—wie?—als wie ein Lamm,
Sehet—was?—seht die Geduld,
Seht—wohin?—auf unsre Schuld.
Sehet ihn aus Lieb’ und Huld
Holz zum Kreuze selber tragen.

Choral (Soprano di ripieno)

O Lamm Gottes, unschuldig
Am Stamm des Kreuzes geschlachtet,
Allzeit erfund’n geduldig,
Wiewohl du warest verachtet,
All’ Sünd’ hast du getragen,
Sonst müssten wir versagen.
Erbarm’ dich unser, o Jesu!

2. Evangelium (Mattäus XXVI)

De evangelist vertolkt de hoofdrol in de Matthäus Passion. Hij is de verteller en zingt de letterlijke tekst van het evangelie van Matthäus. De uitvoeringsvorm is het recitatief (voorgedragen met de toonval en het ritme van de gesproken rede). De rol van de verteller wordt, waar de personages in het evangelie sprekend worden ingevoerd, afgewisseld met andere solisten of met het koor.

Evangelist

Da Jesus diese Rede vollendet hatte,
sprach er zu seinen Jüngern:

Jesus

Ihr wisset, dass nach zweien Tagen Ostern wird
und des Menschen Sohn wird überantwortet
werden, dass er gekreuziget werde.

3. Choral (Chor I und II)

Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen,
Dass man ein solch scharf Urteil hat
gesprochen. Was ist die Schuld? In was für
Missetaten Bist du geraten?

De priesters en oudsten spannen samen tegen Jezus, maar spreken af niets te doen tijdens het paasfeest, om te voorkomen dat het volk in opstand zou komen.

EERSTE DEEL

1. Koor I en II

Komt o dochters, helpt mij klagen.
Ziet Hem—wie?—de Bruidegom.
Ziet Hem—hoe?—zoals een lam.
Ziet dan—wat?—ziet Zijn geduld.
Ziet—waarheen?—op onze schuld.
Ziet Hem uit liefde en genade
zelf het kruishout dragen.

Koraal (Jongenskoor, eenstemmig)

O Lam van God onschuldig,
Dat aan het kruishout werd geslacht.
Gij was altijd geduldig,
hoewel Gij werd veracht.
Alle zonden hebt Gij gedragen
en daardoor ons van de dood ontslagen.
O Jezus, ontferm u over ons!

2. Evangelie (Matthäus (26)

Evangelist

Toen Jezus deze woorden gesproken had,
zei hij tot zijn leerlingen:

Jezus

Gij weet dat het over twee dagen Pasen is, dan
zal de Mensenzoon worden overgeleverd om
gekreusigd te worden.

3. Koraal (Koor I en II)

Liefdevolle Jezus, wat hebt Gij misdaan
dat men zo’n hard vonnis heeft getekend?
Wat is Uw schuld? Welke misdaden
worden U aangerekend?

4a. Evangelist

Da versammelten sich die Hohenpriester und Schriftgelehrten und die Ältesten im Volk in den Palast des Hohenpriesters, der da hieß Kaiphas; und hielten Rat, wie sie Jesum mit Listen griffen und töteten. Sie sprachen aber:

4b. Chor I und II

Ja nicht auf das Fest, auf daß nicht ein Aufruhr werde im Volk.

4c. Evangelist

Da nun Jesus war zu Bethanien, im Hause Simonis des Aussätzigen, trat zu ihm ein Weib, die hatte ein Glas mit köstlichem Wasser und goß es auf sein Haupt, da er zu Tische saß. Da das seine Jünger sahen, wurden sie unwillig und sprachen:

4d. Jünger (Chor I)

Wozu dienet dieser Unrat? Dieses Wasser hatte mögen teuer verkauft und den Armen gegeben werden.

De discipelen zijn geïrriteerd door een dienares van Simon, die Jezus zalft. Dit is een symbool voor Jezus' naderende einde. Ze vinden het maar zonde "Wozu dienet dieser Unrat".

In zijn reactie merkt Jezus op dat de kostbare stofgoed besteed is, want "Ihr habet allezeit Armen bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit".

4e. Evangelist

Da das Jesus merket, sprach er zu ihnen:

Jesus

Was bekümmert ihr das Weib? Sie hat ein gut Werk an mir getan! Ihr habet allezeit Arme bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit. Daß sie dies Wasser hat auf meinen Leib gegossen, hat sie getan, daß man mich begraben wird. Wahrlich, ich sage euch: wo dies Evangelium geprediget wird in der ganzen Welt, da wird man auch sagen zu ihrem Gedächtnis, was sie getan hat.

Luisterend naar het volgende recitatief is te horen hoe Bach het orkest de tranen laat verbeelden door het staccato spelen van de instrumenten.

4a. Evangelist

Toen kwamen de Opperpriester, schriftgeleerden en oudsten van het volk bijeen in het paleis van de hogepriester, die Kajafas heette, en beraadden zich om Jezus door een list gevangen te nemen en te doden. Maar ze zeiden:

4b. Koor I en II

Niet op het feest, want anders kan er oproer ontstaan onder het volk.

4c. Evangelist

Terwijl Jezus nu te Bethanië in het huis van Simon de melaatse was, kwam er een vrouw naar Hem toe met een albasten kruik vol kostelijk reukwater. Ze goot het uit over Zijn hoofd, terwijl Hij aan tafel zat. Toen de leerlingen dit zagen zeiden ze verontwaardigd:

4d. Leerlingen (Koor I)

Waarom deze verkwisting? Dat reukwater had duur verkocht kunnen worden ten bate van de armen!

4e. Evangelist

Maar Jezus bemerkte het en zei:

Jezus

Waarom valt gij deze vrouw lastig? Zij heeft immers een goede daad aan Mij gedaan? Want de armen hebt gij altijd bij u, maar Mij niet. Door dit reukwater over Mijn lichaam uit te gieten heeft zij Mijn begrafenis voorbereid. Voorwaar, ik zeg u: overal ter wereld waar dit Evangelie zal worden verkondigd, zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden over wat zij gedaan heeft.

5. Rezitativ (Alt, 2 Flöten)

Du lieber Heiland, du,
Wenn deine Jünger töricht streiten,
Daß dieses fromme Weib
Mit Salben deinen Leib
Zum Grabe will bereiten,
So lasse mir inzwischen zu
Von meiner Augen Tränenflüssen
Ein Wasser auf dein Haupt zu gießen.

6. Arie (Alt, 2 Flöten)

Buß und Reu'
Knirscht das Sündenherz entzwei,
Daß die Tropfen meiner Zähnen
Angenehme Spezerei,
Treuer Jesu, dir gebären.

7. Evangelist

Da ging hin der Zwölfen einer, mit Namen Judas
Ischarioth, zu den Hohenpriestern, und sprach:

Judas

Was wollt ihr mir geben? Ich will ihn euch
verraten.

Evangelist

Und sie boten ihm dreißig Silberlinge. Und
von dem an suchte er Gelegenheit daß er ihn
verriete.

In de volgende aria met het thema “vermoorden”(ermorden) brengt Bach de emotie en smart in de muziek door het lang, luid en snel te zingen. Het notenverloop bij het woord “Schlange” heeft ook een kronkelige en enge notatie.

8. Arie (Sopran)

Blute nur, du liebes Herz!
Ach, ein Kind, das du erzogen,
Das an deiner Brust gesogen,
Droht den Pfleger zu ermorden,
Denn es ist zur Schlange worden.

9a. Evangelist

Aber am ersten Tage der süßen Brot' traten die
Jünger zu Jesu, und sprachen zu ihm:

9b. Jünger (Chor I)

Wo willst du, daß wir dir bereiten das
Osterlamm zu essen?

Recitatief (Alt, twee fluiten)

O liefdevolle Verlosser
terwijl Uw leerlingen redetwisten
omdat deze vrome vrouw
het teken stelt van de rouw
die Uw dood spoedig brengen zal
sta mij dan intussen toe
dat ik U hetzelfde doe
door met mijn tranen Uw hoofd te zalven.

6. Arie (Alt, 2 fluiten)

Boete en smart
breken het zondige hart.
Geef toch, dat de tranen van mijn ogen
voor U zoete balsem wezen mogen,
o trouwe Jezus.

7. Evangelist

Toen ging een van de twaalf, Judas Iskariot
genaamd, naar de Opperpriester en zei:

Judas

Wat is het u waard als ik Hem aan u uitlever?

Evangelist

En zij gaven hem dertig zilverlingen. Vanaf dat
moment zocht hij naar een gelegenheid om Hem
te verraden.

8. Arie (Sopraan)

Bloed nu maar, o moederhart,
Ach, een kind dat gij hebt grootgebracht,
dat eens aan uw borst heeft gelegen,
dreigt nu zijn Heer te gaan vermoorden
want het is tot slang geworden.

9a. Evangelist

Op de eerste dag van het feest der
ongedesemde broden kwamen de leerlingen bij
Jezus en vroegen:

9b. Leerlingen (Koor I)

Waar wilt Gij dat wij voorbereidingen gaan
treffen om het paasmaal te gebruiken?

9c. Evangelist

Er sprach:

Jesus

Gehet hin in die Stadt zu einem und sprecht zu ihm: Der Meister läßt dir sagen: Meine Zeit ist hier, ich will bei dir die Ostern halten mit meinen Jüngern.

Evangelist

Und die Jünger taten wie ihnen Jesus befohlen hatte, und bereiteten das Osterlamm. Und am Abend setzte er sich zu Tische mit den Zwölfen. Und da sie aßen, sprach er:

Jesus

Wahrlich, ich sage euch: Einer unter euch wird mich verraten.

9d. Evangelist

Und sie wurden sehr betrübt, und huben an ein Jeglicher unter ihnen, und sagten zu ihm:

Alle stemmen zingen de volgende zin driemaal, behalve de bassen (tweemaal). Dat wil zeggen dat elf van de twaalf discipelen de vraag stellen. De twaalfde, Judas, durft het niet aan om naar de bekende weg te vragen.

9e. Jünger (Chor I)

Herr, bin ich's?

In het volgende koraal zingen beide koren een psalm op een bestaande tekst en melodie, maar wel door Bach meerstemmig geharmonieerd. In de koralen is de gelovige gemeente gerepresenteerd, die op afstand een commentaar op de gebeurtenissen geeft.

Treffend is het koraal "Ich bin's, ich sollte büßen" dat direct volgt op de vraag van de discipelen "Herr, bin ich's?" als Jezus het komende verraad aankondigt. Dit is eigenlijk de onuitgesproken bekentenis van Judas.

10. Choral (Chor I und II)

Ich bin's, ich sollte büßen,
An Händen und an Füßen
Gebunden in der Höll';
Die Geißeln und die Banden
Und was du ausgestanden,
Das hat verdient meine Seel'

9c. Evangelist

Hij zei:

Jezus

Gaat in de stad naar degene die ik u noemen zal en zeg tegen hem: De Meester zegt: Mijn tijd is nabij, bij u houd ik met mijn leerlingen het paasmaal.

Evangelist

En de leerlingen deden zoals Jezus hun gezegd had en zij maakten het paasmaal gereed. Toen het avond geworden was ging Hij met de twaalf leerlingen aan tafel. En terwijl zij aten, zei Hij:

Jezus

Voorwaar, ik zeg u: één van u zal mij verraden.

9d. Evangelist

Zij werden diep bedroefd en begonnen ieder aan Hem te vragen:

9e. Leerlingen (Koor I)

Ben ik het, Heer?

10. Koraal (Koor I en II)

Ik ben het, ik zou moeten boeten,
aan handen en voeten
gebonden in de hel.
Want de boeien en de geselslagen
en alles wat Gij hebt gedragen
droeg Gij, o Heer, om mij.

11. Evangelist

Er antwortete und sprach:

Bij het woord "tauchet" (dopen) in het volgende deel heeft Bach de tekst weer een dalende notatie meegegeven. Bij "dahin" echter hoort men een stijgende melodie om daarmee naar de hemel te verwijzen.

Jesus

Der mit der Hand mit mir in die Schüssel tauchet, der wird mich verraten. Des Menschen Sohn gehet zwar dahin, wie von ihm geschrieben stehet, doch wehe dem Menschen, durch welchen des Menschen Sohn verraten wird. Es wäre ihm besser, daß derselbige Mensch noch nie geboren wäre.

Evangelist

Da antwortete Judas, der ihn verriet, und sprach:

Judas

Bin ich's, Rabbi?

Evangelist

Er sprach zu ihm:

Jesus

Du sagests.

Evangelist

Da sie aber aßen, nahm Jesus das Brot, dankete und brach's und gab's den Jüngern, und sprach:

Jesus

Nehmet, esset, das ist mein Leib.

Evangelist

Und er nahm den Kelch und dankete, gab ihnen den, und sprach:

Jesus

Trinket alle daraus, das ist Mein Blut des neuen Testaments, welches vergossen wird für viele, zur Vergebung der Sünden. Ich sage euch: Ich werde von nun an nicht mehr von diesem Gewächs des Weinstocks trinken bis an den Tag, da ich's neu trinken werde mit euch in meines Vaters Reich.

11. Evangelist

Hij antwoordde hun:

Jezus

Degene die zijn hand met Mij in de schotel doopt zal Mij verraden. De Mensenzoon gaat heen zoals van Hem geschreven staat, maar wee de mens door wie de Mensenzoon verraden wordt. Het zou beter voor hem zijn geweest als hij niet geboren was.

Evangelist

Toen zei Judas, Zijn verrader:

Judas

Ben ik het, Heer?

Evangelist

Hij zei tot hem:

Jezus

Gij zegt het.

Evangelist

En terwijl zij aten, nam Jezus het brood, zegende het, brak het en gaf het aan Zijn leerlingen met de woorden:

Jezus

Neemt en eet hiervan, dit is Mijn lichaam.

Evangelist

En Hij nam de beker, sprak een dankgebed uit en reikte hem aan hen over met de woorden:

Jezus

Drinkt allen hieruit, want dit is Mijn bloed van het nieuwe verbond, dat voor velen vergoten zal worden tot vergeving van de zonden. En Ik zeg u: van nu af aan zal Ik niet meer van de vrucht van de wijnstok drinken, tot op de dag dat Ik ze hernieuwd met u zal drinken in het rijk van Mijn Vader.

12. Rezitativ (Sopran, 2 Oboi d'amore)

Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt,
Daß Jesus von mir Abschied nimmt,
So macht mich doch sein Testament erfreut:
Sein Fleisch und Blut, o Kostbarkeit,
Vermacht er mir in meine Hände,
Wie er es auf der Welt mit denen Seinen,
Nicht böse können meinen,
So liebt er sie bis an das Ende.

13. Arie (Sopran, 2 Oboi d'amore)

Ich will dir mein Herze schenken,
Senke dich, mein Heil, hinein,
Ich will mich in dir versenken,
Ist dir gleich die Welt zu klein,
Ei, so sollst du mir allein
Mehr als Welt und Himmel sein.

Bij "gingen sie hinaus an den Ölberg" heeft Bach in de volgende tekst een stijgende notatie gebruikt om het beklimmen van de berg te benadrukken.

14. Evangelist

Und da sie den Lobgesang gesprochen hatten,
gingen sie hinaus an den Ölberg. Da sprach
Jesus zu ihnen:

Jesus

In dieser Nacht werdet ihr euch alle ärgern
an mir. Denn es stehet geschrieben: Ich
werde den Hirten schlagen, und die Schafe
der Herde werden sich zerstreuen. Wann ich
aber auferstehe, will ich vor euch hingehen in
Galiläam.

15. Choral (Chor I und II)

Erkenne mich, mein Hüter,
Mein Hirte, nimm mich an;
Von dir, Quell' aller Güter,
Ist mir viel Guts getan.
Dein Mund hat mich gelabet
Mit Milch und süßer Kost,
Dein Geist hat mich begabet
Mit mancher Himmelslust.

16. Evangelist

Petrus aber antwortete und sprach zu ihm:

12. Recitatief (Sopraan, 2 hobo's d'amore)

Hoewel mijn hart bedroefd is
nu Jezus van mij afscheid neemt
ben ik toch blij om wat Hij mij geeft:
Zijn vlees en bloed, waarin Hij leeft,
laat Hij na in mijn handen.
Zoals Hij op aarde steeds de Zijnen
omringde met een goedheid zo groot,
Zo heeft Hij hen nu lief tot in de dood.

13. Aria (Sopraan, 2 hobo's d'amore)

Ik wil U mijn hart geven
O Heer, vervul het van U.
Ik wil slechts vanuit U leven
en helemaal opgaan in U.
En is deze wereld misschien te klein,
dan zult Gij voor mij hemel en aarde zijn.

14. Evangelist

En na de lofzang gezongen te hebben, gingen zij
op weg naar de Olijfberg. Toen zei Jezus tot hen:

Jezus

In deze nacht zult gij allen aanstoot aan Mij
nemen, want er staat geschreven: Ik zal de
herder slaan en de schapen der kudde zullen
verstrooid worden. Maar wanneer Ik zal zijn
verrezen, zal Ik u voorgaan naar Galilea.

15. Koraal (Koor I en II)

Erken mij, mijn Behoeder,
mijn Herder, neem mij aan.
Door U, bron van al 't goede,
is mij veel goeds gedaan.
Uw mond heeft mij gelest
met melk en zoete honing.
Uw geest schonk mij de vreugde
uit de heerlijke hemelwoning.

16. Evangelist

Petrus gaf Hem ten antwoord:

Petrus

Wenn sie auch alle sich an dir ärgerten, so will ich doch mich nimmermehr ärgern.

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jesus

Wahrlich, ich sage dir: In dieser Nacht, ehe der Hahn krähet, wirst du mich dreimal verleugnen.

Evangelist

Petrus sprach zu ihm:

Petrus

Und wenn ich mit dir sterben müßte, so will ich dich nicht verleugnen.

Evangelist

Desgleichen sagten auch alle Jünger.

17. Choral (Chor I und II)

Ich will hier bei dir stehen,
Verachte mich doch nicht!
Von dir will ich nicht gehen,
Wenn dir dein Herze bricht.
Wenn dein Herz wird erblassen,
Im letzten Todesstoß,
Alsdenn will ich dich fassen
In meinen Arm und Schoß.

18. Evangelist

Da kam Jesus mit ihnen zu einem Hofe, der hieß Gethsemane, und sprach zu seinen Jüngern:

Jesus

Setzet euch hier, bis daß ich dort hingehe und bete.

Evangelist

Und nahm zu sich Petrum und die zweien Söhne Zebedäi, und fing an zu trauern und zu sagen. Da sprach Jesus zu ihnen:

Petrus

Al zouden allen aanstoot aan u nemen, ik nooit!

Evangelist

Jezus sprak tot hem:

Jezus

Voorwaar. Ik zeg u: In deze nacht, nog voor de haan kraait, zult gij Mij driemaal verloochenen.

Evangelist

Petrus antwoordde:

Petrus

Zelfs al moest ik met U sterven, nooit zou ik U verloochenen.

Evangelist

En zo spraken ook de andere leerlingen.

17. Koraal (Koor I en II)

Ik wil hier bij U blijven,
verwerp mijn bijzijn niet.
Ik wil U niet verlaten,
U, die mij nooit verliet.
Wanneer Uw hart zal breken
in het uur van de dood,
zal ik Uw hoofd bergen
in mijn armen en mijn schoot.

18. Evangelist

Toen kwam Jezus met hen aan op een plaats, Gethsemane geheten, en sprak tot zijn leerlingen:

Jezus

Ga hier zitten, terwijl Ik verderop ga bidden.

Evangelist

En Hij nam Petrus en de twee zonen van Zebedeüs mee en begon bedroefd en angstig te worden. Hij zei tot hen:

Jesus

Meine Seele ist betrübt bis an den Tod; bleibet hier und wachet mit mir.

In het volgende duet tussen tenor en koor spreekt de angst die Jezus voelt bij zijn naderende terechtstelling. Het koor speelt weer de rol van de gemeenschap.

19. Rezitativ (Tenor und Chor)

Tenor

O Schmerz! hier zittert das gequälte Herz!
Wie sinkt es hin, wie bleicht sein Angesicht!

Choral (Chor II)

Was ist die Ursach' aller solcher Plagen?

Tenor

Der Richter führt ihn vor Gericht.
Da ist kein Trost, kein Helfer nicht.

Choral (Chor II)

Ach, meine Sünden haben dich geschlagen!

Tenor

Er leidet alle Höllenqualen, Er soll vor fremden
Raub bezahlen.

Choral (Chor II)

Ich, ach Herr Jesu, habe dies verschuldet,
was du erduldet.

Tenor

Ach könnte meine Liebe dir, Mein Heil, dein
Zittern und dein Zagen Vermindern oder helfen
tragen, Wie gerne blieb' ich hier.

In het volgende duet tussen tenor en koor 2 wordt aangegeven dat het waken met Jezus de zonden kan doen inslapen.

20. Arie (Tenor, Oboe und Chor)

Tenor

Ich will bei meinem Jesu wachen.

Jezus

Mijn ziel is bedroefd tot stervens toe. Blijft hier en waakt met Mij.

19. Recitatief (Tenor en koor)

Tenor

O droefheid, hoe beeft het bange hart, hoe
krimpt het samen, hoe bleek wordt Zijn gezicht!

Koraal (Koor II)

Wat is de oorzaak van al deze kwellingen?

Tenor

De rechter voert Hem voor het gericht.
Er is geen troost, geen redding in zicht.

Koraal (Koor II)

Ach, mijn zonden hebben U geslagen!

Tenor

Hij moet helse pijnen lijden om anderen van hun
schuld te bevrijden.

Koraal (Koor II)

Ach Heer, om mijn schulden moet Gij dit dulden.

Tenor

Ach, als toch mijn liefde, Heer, Uw angsten en
plagen verminderen kon of helpen dragen, wat
zou ik dan graag bij U blijven.

20. Aria (Tenor, hobo, koor)

Tenor

Ik wil bij mijn Jezus waken.

Chor II

So schlafen unsere Sünden ein.

Tenor

Meinen Tod
Büßet seine Seelen Not;
Sein Trauren machet mich voll Freuden.

Chor II

Drum muß uns sein verdienstlich Leiden
recht bitter, und doch süße sein.

21. Evangelist

Und ging hin ein wenig, fiel nieder auf sein
Angesicht und betete, und sprach:

Jesus

Mein Vater, ist's möglich, so gehe dieser Kelch
von mir; doch nicht wie ich will, sondern wie du
willst.

Jezus aanvaardt zijn lot: hij is bereid de beker des doods te drinken; de beker waarin de zonden van deze wereld gegoten zijn (die vreselijk stinken!), om te voldoen aan de wensen van zijn Vader.

22. Rezitativ (Baß)

Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder;
Dadurch erhebt er mich und alle von unserm
Falle hinauf zu Gottes Gnade wieder.
Er ist bereit,
den Kelch, des Todes Bitterkeit zu trinken,
In welchen Sünden dieser Welt
gegossen sind und häßlich stinken,
Weil es dem lieben Gott gefällt.

23. Arie (Baß und Violinen)

Gerne will ich mich bequemen,
Kreuz und Becher anzunehmen,
Trink' ich doch dem Heiland nach.
Denn sein Mund,
Der mit Milch und Honig fließet,
Hat den Grund
Und des Leidens herbe Schmach,
Durch den ersten Trunk versüßet.

Koor II

Dan slapen onze zonden in.

Tenor

Omwille van mijn dood
is Zijn lijden nu zo groot.
Zijn droefheid brengt voor mij vreugde.

Koor II

Daarom moet Zijn dienstbaar lijden
bitterzoet voor ons allen zijn.

21. Evangelist

En Hij ging een weinig verder, wierp Zich
voorover op de grond en bad:

Jezus

Mijn Vader, als het mogelijk is, laat dan deze
beker aan Mij voorbijgaan. Echter, niet Mijn wil,
maar Uw wil geschiede.

22. Recitatief (Bas)

De Heer valt voor Zijn Vader neer,
waardoor Hij mij en allen die waren gevallen
laat opstaan in genade weer.
Hij is bereid
de bittere kelk van de dood te drinken
waarin de zonden van de mensen
gegoten zijn; Hij zal hem drinken
om te voldoen aan Zijn Vaders wensen.

23. Arie (Bas en violen)

Graag wil ik mij bereid verklaren
om het kruis en de beker te aanvaarden.
Dan doe ik hetzelfde als mijn Heer.
Want Zijn mond
die overstroomt van melk en honingvloed
heeft de wrange
smaak van het lijden
door de eerste teug reeds verzoet.

24. Evangelist

Und er kam zu seinen Jüngern und fand sie schlafend, und sprach zu ihnen:

Jesus

Könnet ihr denn nicht eine Stunde mit mir wachen? Wachtet und betet, dass ihr nicht in Anfechtung fallet. Der Geist ist willig, aber das Fleisch ist schwach.

Evangelist

Zum andernmal ging er hin, betete und sprach:

Jesus

Mein Vater, ist's nicht möglich, daß dieser Kelch von mir gehe, ich trinke ihn denn; so geschehe dein Wille.

25. Choral (Chor I und II)

Was mein Gott will, das g'scheh' all'zeit,
Sein Will, der ist der beste;
Zu helfen den' er ist bereit,
Die an ihn gläuben feste;
Er hilft aus Not, der fromme Gott,
Und züchtigt mit Maßen.
Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut,
Den will er nicht verlassen.

26. Evangelist

Und er kam und fand sie aber schlafend, und ihre Augen waren voll Schlaf's. Und er ließ sie und ging abermal hin, und betete zum drittenmal, und redete dieselbigen Worte. Da kam er zu seinen Jüngern und sprach zu ihnen:

Jesus

Ach! wollt ihr nun schlafen und ruhen? Siehe, die Stunde ist hie daß des Menschen Sohn in der Sünder Hände überantwortet wird. Stehet auf, lasset uns gehen: siehe, er ist da, der mich verrät.

24. Evangelist

Nu ging Hij terug naar Zijn leerlingen en vond hen in slaap. Hij zei tot hen:

Jezus

Kunt gij dan niet één uur met Mij waken? Waakt en bidt, opdat gij niet in verleiding komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.

Evangelist

Opnieuw ging Hij heen en bad:

Jezus

'Vader, als het niet mogelijk is dat deze beker aan mij voorbijgaat zonder dat ik eruit drink, laat het dan gebeuren zoals u het wilt.'

25. Koraal (Koor I en II)

Wat God wil, gebeurt altijd.
Niets gaat Zijn wil te boven.
Hij is altijd tot hulp bereid
voor degenen die in Hem geloven.
Hij helpt in nood, de goede God,
en straffen doet Hij met mate.
Wie God vertrouwt en vast op Hem bouwt,
die zal Hij niet verlaten.

26. Evangelist

En toen Hij terugkwam vond Hij hen weer in slaap, want hun oogleden waren zwaar geworden. Nogmaals verliet Hij hen en ging heen, en bad voor de derde maal met dezelfde woorden. Toen keerde Hij bij Zijn leerlingen terug en sprak tot hen:

Jezus

Liggen jullie nog steeds te slapen en te rusten? Zie, het uur is nabij waarop de Mensenzoon wordt overgeleverd in de handen van de zondaars. Sta op, laten we gaan, want hij die mij verraden zal is vlakbij.

Evangelist

Und als er noch redete, siehe, da kam Judas, der Zwölfen einer, und mit ihm eine große Schar mit Schwertern und mit Stangen, von den Hohenpriestern und Ältesten des Volks. Und der Verräter hatte ihnen ein Zeichen gegeben und gesagt: Welchen ich küssen werde, der ist's, den greiftet. Und alsbald trat er zu Jesum und sprach:

Judas

Gegrüßet seist du, Rabbi!

Evangelist

Und küssete ihn. Jesus aber sprach zu ihm:

Jesus

Mein Freund, warum bist du kommen?

Evangelist

Da traten sie hinzu, und legten die Hände an Jesum, und griffen ihn.

In de volgende aria treden sopraan en alt in een duet op. Ze klagen dat Jezus nu gevangen genomen is. Zelfs de maan kan het treurige schouwspel niet verdragen. Het koor vertolkt de aangegrepen menigte die niet goedkeurt wat hier gebeurt: "Lasst ihm, haltet, bindet nicht!". Tot drie keer toe klinkt deze oproep, met toenemende vertwijfeling.

27a. Duett (Sopran und Alt, Chor I und II)

Sopran und Alt

So ist mein Jesus nun gefangen.

Chor II

Laßt ihn, haltet, bindet nicht!

Sopran und Alt

Mond und Licht
ist vor Schmerzen
untergangen,
Weil mein Jesus ist gefangen.
Sie führen ihn, er ist gebunden!

Evangelist

En terwijl Hij nog sprak, zie: daar kwam Judas, een van de twaalf, vergezeld van een grote bende met zwaarden en stokken, gestuurd door de Opperpriester en oudsten van het volk. De verrader had hun een teken gegeven en gezegd: Die ik zal kussen, Hij is het, grijpt Hem. En onmiddellijk liep hij op Jezus toe met de woorden:

Judas

Wees gegroet, Rabbi!

Evangelist

En hij kuste Hem. Maar Jezus zei tot hem:

Jezus

Vriend, waartoe zijt gij gekomen?

Evangelist

Nu kwamen ze toelopen en maakten zich van Jezus meester.

27a. Duet (Sopraan en alt, Koor I en II)

Sopraan en alt

Zo is mijn Jezus dan gefangen.

Koor II

Laat Hem, hou op, bind Hem niet vast!

Sopraan en Alt

Het maanlicht
is van droefheid
ondergegaan,
omdat Jezus is gevangen.
Ze voeren Hem weg, Hij is gebonden!

Na de gevangenneming van Jezus protesteert de natuur met onweer. In deze zeer effectvol gecomponeerde fuga verbeelden de her en der uit het koor opstijgende "Blitze!" de bliksems, terwijl het langgerekt "Do-oo-o-ner!" uit de bassen de rollende donder voorstelt. De dubbele kooropstelling versterkt het effect, omdat zowel de bliksem als de donder uit meerdere richtingen komen.

27b. Chor I und II

Sind Blitze, sind Donner in Wolken
verschwunden?
Eröffne den feurigen Abgrund, o Hölle!
Zertrümme, verderbe, verschlinge, zerschelle
Mit plötzlicher Wut
Den falschen Verräter, das mörd'rische Blut!

28. Evangelist

Und siehe, einer aus denen, die mit Jesus
waren, reckete die Hand aus, und schlug des
Hohenpriesters Knecht, und hieb ihm ein Ohr
ab. Da sprach Jesus zu ihm:

Jesus

Stecke dein Schwert an seinen Ort, denn wer
das Schwert nimmt, der soll durch's Schwert
umkommen. Oder meinst du, daß ich nicht
könnte meinen Vater bitten, daß er mir
zuschicke mehr denn zwölf Legion Engel? Wie
würde aber die Schrift erfüllet? Es muß also
gehen.

Evangelist

Zu der Stund' sprach Jesus zu den Scharen:

Jesus

Ihr seid ausgegangen als zu einem Mörder, mit
Schwerten und mit Stangen, mich zu fahen;
bin ich doch täglich bei euch gesessen und
habe gelehret im Tempel und ihr habt mich nicht
gegriffen. Aber das ist alles geschehen, daß
erfüllet würden die Schriften der Propheten.

Evangelist

Da verließen ihn alle Jünger und flohen.

27b. Koor I en II

Zijn bliksem en donder in de wolken
verdwenen?
Open uw vurige afgrond, o hel!
Verbrijzel, verwoest, verslind en breek
met één woedend gebaar
de valse verrader, de moordenaar!

28. Evangelist

En zie: een van hen die bij Jezus waren,
streckte zijn hand uit, trok zijn zwaard en trof
daarmee de slaaf van de hogepriester en sloeg
hem een oor af. Maar Jezus sprak tot hem:

Jezus

Steek uw zwaard weer bij u, want allen die
naar het zwaard grijpen zullen door het zwaard
omkomen. Of dacht gij dat Mijn Vader Mij niet
onmiddellijk meer dan twaalf legioenen engelen
zou sturen als Ik Hem daarom vroeg? Maar hoe
zouden anders de Schriften in vervulling kunnen
gaan, die zeggen dat het zo moet gebeuren?

Evangelist

Nu sprak Jezus tot de bende:

Jezus

Als tegen een rover zijt gij uitgetrokken
met zwaarden en stokken om Mij gevangen
te nemen. Dagelijks zat Ik in de tempel te
onderwijzen, en gij hebt Mij niet gegrepen.
Maar dit alles is gebeurd opdat de Schriften der
profeten in vervulling zouden gaan.

Evangelist

Toen lieten alle leerlingen Hem in de steek en
vluchtten.

In het slotkoor; net als in de koralen, zijn de beide koren 1 en 2 gelijk behandeld. Wel is er een aparte rol voor de sopranen, samen met het kinderkoor. Zij zingen de tekst op een kooraalmelodie, die als van een engelenkoor boven de andere stemmen hangt.

29. Choral (Chor I und II)

O Mensch, beweine dein' Sünde groß,
Darum Christus sein's Vaters Schoß
Äussert' und kam auf Erden.
Von einer Jungfrau rein und zart
Für uns er hie geboren ward,
Er wollt' der Mittler werden.
Den Toten er das Leben gab,
Und legt' darbei all' Krankheit ab,
Bis sich die Zeit herdrange
Daß er für uns geopfert würd',
Trüg' unsrer Sünden schwere Bürd'
Wohl an dem Kreuze lange.

P A U Z E

ZWEITER TEIL

30. Arie (Alt, Chor II)

Alt

Ach, nun ist mein Jesus hin!

Chor II

Wo ist denn dein Freund hingegangen,
O du Schönste unter den Weibern?

Alt

Ist es möglich? Kann ich schauen?

Chor II

Wo hat sich dein Freund hingewandt?

Alt

Ach mein Lamm in Tigerklauen!
Ach! wo ist mein Jesus hin?

Chor II

So wollen wir mit dir ihn suchen.

29. Koraal (Koor I en II)

O mens, beweene uw grote zonden,
waarom Christus naar de aarde werd gezonden
en de schoot van Zijn Vader verliet.
Uit een maagd werd Hij geboren
om voor ons, die waren verloren,
tot bemiddelaar te zijn.
Doden riep Hij weer tot leven,
zieken heeft Hij doen genezen
tot ten slotte kwam de tijd
waarop Hij Zijn leven gaf voor allen,
de zonden op Zich nam van allen
en tot het kruishout was bereid.

TWEEDE DEEL

30. Aria (Alt, Koor II)

Alt

Ach, nu is mijn Jezus heen!

Koor II

Waar is uw Vriend dan heengegaan,
o gij schoonste onder de vrouwen?

Alt

Is het mogelijk dit te aanschouwen?

Koor II

Waar is uw Vriend dan heengegaan?

Alt

Ach, mijn Lam in tijgerklauwen,
ach, waar is mijn Jezus heen?

Koor II

Dan willen wij Hem met u zoeken.

Alt

Ach! was soll ich der Seele sagen,
Wenn sie mich wird ängstlich fragen:
Ach! wo ist mein Jesus hin?

31. Evangelist

Die aber Jesum gegriffen hatten, führten ihn zu dem Hohenpriester Kaiphas, dahin die Schriftgelehrten und Ältesten sich versammelt hatten. Petrus aber folgte ihm nach von ferne, bis in den Palast des Hohenpriesters, und ging hinein, und setzte sich bei die Knechten, auf daß er sähe wo es hinaus wollte. Die Hohenpriester aber und Ältesten und der ganze Rat suchten falsches Zeugnis wider Jesum, auf daß sie ihn töteten, und funden keines.

32. Choral (Chor I und II)

Mir hat die Welt trüglich gericht'
Mit Lügen und mit falschem G'dicht,
Viel Netz' und heimlich' Strikke.
Herr, nimm mein wahr
In dieser G'fahr,
B'hüt mich für falschen Tücken.

33. Evangelist

Und wiewohl viel falsche Zeugen herzutraten, funden sie doch keins. Zuletzt traten herzu zweien falsche Zeugen und sprachen:

Zeugen

Er hat gesagt: Ich kann den Tempel Gottes abbrechen und in dreien Tagen denselben bauen.

Evangelist

Und der Hohepriester stund auf und sprach zu ihm:

Hohepriester

Antwortest du nichts zu dem, das diese wider dich zeugen?

Evangelist

Aber Jesus schwieg stille.

Alt

Ach, hoe kan mijn ziel verdragen
dat zij angstig mij moet vragen:
ach, waar is mijn Jezus heen?

31. Evangelist

Zij die Jezus gegrepen hadden, voerden Hem weg naar Kajafas, de hogepriester, bij wie de oudsten en schriftgeleerden bijeengekomen waren. Petrus volgde Hem van verre, tot in de voorhof van de hogepriester, en binnengekomen ging hij tussen de dienaars zitten om te zien hoe het af zou lopen. De Opperpriester en heel de Hoge Raad zochten naar een valse aanklacht tegen Jezus om Hem ter dood te brengen. Maar zij vonden er geen.

32. Koraal (Koor I en II)

De wereld heeft Mij ten onrechte
door leugens en bedrog beschuldigd,
uit afgunst en misdadigheid.
Heer, zie naar
Mij om in dit gevaar.
Behoed Mij voor valse aanklachten.

33. Evangelist

Hoewel vele valse getuigen naar voren kwamen vonden zij niets. Maar ten slotte traden er twee naar voren die verklaarden:

Getuigen

Hij heeft gezegd: Ik kan de tempel van God afbreken en binnen drie dagen weer opbouwen.

Evangelist

De hogepriester stond op en zei tot Hem:

Hogepriester

Geeft Gij geen antwoord op wat zij tegen U inbrengen?

Evangelist

Maar Jezus bleef zwijgen.

34. Rezitativ (Tenor, Oboi, Viola da gamba)

Mein Jesus schweigt zu falschen Lügen stille,
Um uns damit zu zeigen,
Daß sein erbarmensvoller Wille
Vor uns zum Leiden sei geneigt,
Und daß wir in dergleichen Pein
Ihm sollen ähnlich sein,
Und in Verfolgung stille schweigen.

35. Arie (Tenor, Oboi, Viola da gamba)

Geduld, Geduld!
Wenn mich falsche Zungen stechen,
Leid' ich wider meine Schuld
Schimpf und Spott,
Ei, so mag der liebe Gott
Meines Herzens Unschuld rächen.

36a. Evangelist

Und der Hohepriester antwoordete und sprach zu ihm:

Hohepriester

Ich beschwöre dich bei dem lebendigen Gott,
daß du uns sagest, ob du seiest Christus, der
Sohn Gottes?

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jesus

Du sagest's. Doch sage ich euch: Von nun an
wird's geschehen, daß ihr sehen werdet des
Menschen Sohn sitzen zur Rechten der Kraft,
und kommen in den Wolken des Himmels.

Evangelist

Da zerriss der Hohepriester seine Kleider und
sprach:

Hohepriester

Er hat Gott gelästert, was dürfen wir
weiter Zeugnis? Siehe, stat hebt ihr seine
Gotteslästerung gehöret. Was dünket euch?

34. Recitatief (Tenor, hobo's, viola da gamba)

Jezus zwijgt op valse aanklachten stil,
om ons daarmee te bewijzen
dat Zijn liefdevolle wil
voor ons tot lijden is bereid,
en dat wij, in dergelijke pijn,
navolgers dienen te zijn
door bij vervolging ook stil te zwijgen.

35. Aria (Tenor, hobo's, viola da gamba)

Geduld, geduld!
Als onrecht van valse tongen Mij tart
moet Ik lijden zonder schuld.
Laster en spot,
o, dat de goede God
de onschuld zal wreken van Mijn hart!

36a. Evangelist

De hogepriester zei tot Hem:

Hogepriester

Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons
zeigt of Gij de Christus zijt, de Zoon van God?

Evangelist

Jezus zei tot hem:

Jezus

Gij zegt het. Maar Ik zeg u: van nu af aan
zult gij de Mensenzoon zien zitten
aan de rechterhand van de Machtige
en Hem zien komen op de wolken des hemels.

Evangelist

Toen scheurde de hogepriester zijn kleren en
zei:

Hogepriester

Hij heeft God gelasterd! Waarvoor hebben
wij nog getuigen nodig? Zie, nu hebt gij de
godslastering gehoord. Wat denkt u ervan?

Evangelist

Sie antworteten und sprachen:

36b. Chor I und II

Er ist des Todes schuldig!

Het volk is opgehitst door de hogepriester en veroordeelt Jezus.

36c. Evangelist

Da speieten sie aus in sein Angesicht und schlugen ihn mit Fäusten. Etliche aber schlugen ihn ins Angesicht, und sprachen:

36d. Schriftgelehrten (Chor I und II)

Weissage uns, Christe, wer ist's der dich schlug?

Het volk is door het dolle heen en belaagt Jezus. Ze bespuwen en stompen hem. Enkelen slaan hem in zijn gezicht en dagen hem uit.

37. Choral (Chor I und II)

Wer hat dich so geschlagen,
Mein Heil, und dich mit Plagen
So übel zugericht?
Du bist ja nicht ein Sünder,
Wie wir und unsre Kinder,
Von Missetaten weisst du nicht.

38a. Evangelist

Petrus aber saß draußen im Palast, und es trat zu ihm eine Magd und sprach:

Magd I

Und du warest auch mit dem Jesu aus Galiläa.

Evangelist

Er leugnete aber vor ihnen allen, und sprach:

Petrus

Ich weiss nicht was du sagest.

Evangelist

Als er aber zur Tür hinausging, sahe ihn eine andere, und sprach zu denen die da waren:

Evangelist

Zij antwoordden:

36b. Koor I en II

Hij is schuldig en verdient de doodstraf!

36c. Evangelist

Toen spuwden zij Hem in het gezicht en sloegen Hem met hun vuisten. Weer anderen sloegen Hem in het gezichten zeiden:

36d. Schriftgeleerden (Koor I en II)

Profeteer ons, Christus: wie heeft U geslagen?

37. Koraal (Koor I en II)

Wie heeft U zo geslagen,
mijn Redder, en met plagen
U zoveel aangedaan?
Gij zijt geen zondaar zoals wij
slechts liefde en geluk bracht Gij.
Geen enkel kwaad hebt Gij gedaan.

38a. Evangelist

Terwijl Petrus buiten in de voorhof zat, kwam er een dienstmeisje naar hem toe en zei tot hem:

Dienstmeisje I

Jij was ook bij Jezus, de Galileeër.

Evangelist

Maar hij ontkende het ten aanhore van allen en zei:

Petrus

Ik weet niet waarover je het hebt.

Evangelist

Toen hij naar het portaal ging merkte een ander hem op en zei tot de aanwezigen:

Magd II

Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.

Evangelist

Und er leugnete abermal und schwur dazu:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und über eine kleine Weile traten hinzu, die da stunden, und sprachen zu Petro:

Petrus wordt keer op keer herkend door de dienaren. Steeds ontkent hij Jezus te kennen. Het koor representeert de inmiddels aangegroeide menigte, die hem zegt:

38b. Kriegsknechte (Chor II)

Wahrlich, du bist auch einer von denen, Denn deine Sprache verrät dich.

38c. Evangelist

Da hub er an sich zu verfluchen und zu schwören:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und alsbald krähete der Hahn. Da dachte Petrus an die Worte Jesu, da er zu ihm sagte: „Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal verleugnen“, und ging heraus und weinete bitterlich.

Deze aria, een van de mooiste stukken van de Matthäus Passion, sluit direct aan op het verdriet van Petrus, nadat hij moest ervaren, Jezus driemaal achter elkaar verloochend te hebben.

39. Arie (Alt und Violine)

Erbarme dich, Mein Gott,
Um meiner Zähren willen!
Schau hier,
Herz und Auge weint vor dir
Bitterlich.

Dienstmeisje II

Deze man was ook bij Jezus van Nazareth.

Evangelist

En opnieuw ontkende hij het met een eed:

Petrus

Ik ken die man niet.

Evangelist

Maar even later kwamen de omstanders naar Petrus toe en zeiden:

38b. Krijgsknechten (Koor II)

Zeker, ook jij hoort bij Hem, want je uitspraak verraadt je.

38c. Evangelist

Toen begon hij te vloeken en te zweren:

Petrus

Ik ken die man niet.

Evangelist

En onmiddellijk kraaide er een haan. Toen herinnerde Petrus zich de woorden die Jezus had gesproken: “Nog voor de haan kraait, zult gij Mij driemaal verloochenen”, en hij ging naar buiten en weende bitter.

39. Aria (Alt, viool)

Heb medelijden, Heer,
omwille van mijn tranen.
Zie hoe hart en ogen
om U wenen
zo bitter.

40. Choral (Chor I und II)

Bin ich gleich von dir gewichen,
Stell' ich mich doch wieder ein.
Hat uns doch dein Sohn verglichen,
Durch sein' Angst und Todespein.
Ich verleugne nicht die Schuld.
Aber deine Gnad' und Huld
Ist viel größer als die Sünde,
Die ich stets in mir befinde.

41a. Evangelist

Des Morgens aber hielten alle Hohenpriester und die Ältesten des Volks einen Rat über Jesum, daß sie ihn töteten. Und bunden ihn, führten ihn hin, und überantworteten ihn dem Landpfleger Pontio Pilato. Da das sahe Judas, der ihn verraten hatte, daß er verdammt war zum Tode, gereuete es ihn, und brachte her wieder die dreißig Silberlinge den Hohenpriestern und Ältesten, und sprach:

Judas

Ich habe übel getan, daß ich unschuldig Blut verraten habe.

Evangelist

Sie sprachen:

Wanneer Judas spijt krijgt van zijn verraad, brengt hij zijn dertig zilverlingen terug naar de hogepriester en oudsten. Die zijn niet onder de indruk van zijn spijt en zingen:

41b. Hohepriester (Chor I und II)

Was gehet uns das an? Da siehe du zu!

41c. Evangelist

Und er warf die Silberlinge in den Tempel, hub sich davon, ging hin, und erhängete sich selbst. Aber die Hohenpriester nahmen die Silberlinge und sprachen:

Priester

Es taugt nicht, daß wir sie in den Gotteskasten legen, denn es ist Blutgeld.

42. Arie (Baß, Violine)

Gebt mir meinen Jesum wieder!
Seht, das Geld, den Mörderlohn,
Wirft euch der verlor'ne Sohn
Zu den Füßen nieder.

40. Koraal (Koor I en II)

Mocht ook ik van U afgedwaald zijn
dan keer ik mij weer tot U.
Uw zoon heeft alles goedgeemaakt nu
door Zijn angst en stervenspijn.
Ik ontken niet mijn schuld,
maar Uw genade en geduld
zijn veel groter dan de zonden
waarmee ik mij weet verbonden.

41a. Evangelist

Toen het morgen geworden was, namen alle Opperpriester en oudsten van het volk het besluit om Jezus te doden. Zij boeiden Hem, voerden Hem weg en leverden Hem uit aan Pilatus, de landvoogd. Toen Judas, die Hem verraden had, zag dat Hij veroordeeld was, kreeg hij spijt, bracht de dertig zilverlingen naar de Opperpriester en oudsten terug en zei:

Judas

Ik heb gezondigd door onschuldig bloed te verraden.

Evangelist

Zij zeiden:

41b. Opperpriesters (Koor I en II)

Wat gaat ons dat aan? Dat moet u verantwoorden.

41c. Evangelist

Maar hij wierp de zilverlingen in de tempel, vluchtte weg en hing zich op. De Opperpriesters raapten de zilverlingen op en zeiden:

Opperpriesters

Wij mogen die niet in de offerkist doen, want het is bloedgeld.

42. Aria (Bas, viool)

Geef mij toch mijn Jezus weer!
Zie, het geld, het moordenaarsloon
werpt nu de verloren zoon
voor uw voeten neer.

43. Evangelist

Sie hielten aber einen Rat und kauften einen Töpfersacker darum, zum Begräbnis der Pilger. Daher ist derselbige Acker genennet der Blutacker bis auf den heutigen Tag. Da ist erfüllet das gesagt ist durch den Propheten Jeremias, da er spricht: Sie haben genommen dreißig Silberlinge, damit bezahlet ward der Verkaufte, welchen sie kauften von den Kindern Israël; und haben sie gegeben um einen Töpfersacker, als mir der Herr befohlen hat. Jesus aber stand vor dem Landpfleger; und der Landpfleger fragte ihn, und sprach:

Pilatus

Bist du der Juden König?

Evangelist

Jesus aber sprach zu ihm:

Jesus

Du sagests.

Evangelist

Und da er verklagt ward von den Hohenpriestern und Ältesten antwortete er nichts. Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus

Hörest du nicht, wie hart sie dich verklagen?

Evangelist

Und er antwortete ihm nicht auf ein Wort, also, daß sich auch der Landpfleger sehr erwunderte.

44. Choral (Chor I und II)

Befiehl du deine Wege,
Und was dein Herze kränkt,
Der allertreusten Pflege
Dess, der den Himmel lenkt;
Der Wolken, Luft und Winden
Gibt Wege, Lauf und Bahn,
Der wird auch Wege finden,
Da dein Fuß gehen kann.

43. Evangelist

En zij besloten daarvoor het land van de pottenbakker te kopen als begraafplaats voor vreemdelingen. Daarom wordt die akker tot op de dag van vandaag bloedakker genoemd. Zo werd vervuld wat de profeet Jeremia gezegd had: en zij namen de dertig zilverlingen, de prijs waarop de kinderen van Israël Hem hadden geschat, en gaven die voor de akker van de pottenbakker, zoals de Heer mij had opgedragen. Toen Jezus voor de landvoogd stond ondervroeg deze Hem en zei:

Pilatus

Zijt Gij de koning van de Joden?

Evangelist

Jezus antwoordde hem:

Jezus

Gij zegt het.

Evangelist

Maar op de beschuldigingen van de opperpriesters en oudsten antwoordde Hij niets. Toen zei Pilatus tot Hem:

Pilatus

Hoort Gij dan niet, wat zij tegen U getuigen?

Evangelist

Maar Hij antwoordde Hem op geen enkele vraag, zodat de landvoogd zeer verwonderd was.

44. Koraal (Koor I en II)

Leg gerust uw leven
en al wat uw hart bezwaart
in de handen van Degene
Die hemel en aarde bewaart,
Die wolken, lucht en winden
leidt in de goede baan,
en Die zeker de weg zal vinden
die uw voeten moeten gaan.

45a. Evangelist

Auf das Fest aber hatte der Landpfleger Gewohnheit dem Volke einen Gefangenen loszugeben, welchen sie wollten. Er hatte aber zu der Zeit einen Gefangenen, einen sonderlichen vor andern, der hieß Barrabas. Und da sie versammelt waren, sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollet ihr, dass ich euch losgebe? Barrabam oder Jesum, von dem gesagt wird, er sei Christus?

Evangelist

Denn er wußte wohl, daß sie ihn aus Neid überantwortet hatten. Und da er auf dem Richtstuhl saß, schickete sein Weib zu ihm und ließ ihm sagen:

Pilati Weib

Habe du nichts zu schaffen mit diesem Gerechten, ich habe heute viel erlitten im Traum von seinetwegen.

Evangelist

Aber die Hohenpriester und die Ältesten überredeten das Volk, dass sie um Barrabam bitten sollten, und Jesum umbrächten. Da antwortete nun der Landpfleger und sprach zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollt ihr unter diesen zweien, den ich euch soll losgeben?

Evangelist

Sie sprachen:

Das Volk (Chor I und II)

Barrabam!

Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

45a. Evangelist

Nu was het de gewoonte van de landvoogd om op feestdagen een gevangene vrij te laten naar de keus van het volk. Zij hadden nu een beruchte gevangene, Barabbas genaamd, en omdat ze nu toch bijeen waren zei Pilatus tot hen:

Pilatus

Wie wilt gij dat ik vrijlaat: Barabbas of Jezus, die Christus genoemd wordt?

Evangelist

Want hij wist dat zij Hem uit afgunst hadden overgeleverd. Terwijl hij nu op de rechtersstoel zat, zond zijn vrouw hem de boodschap:

Pilatus' vrouw

Vergrijp u niet aan deze rechtvaardige, want ik heb vannacht in een droom veel om Hem geleden.

Evangelist

Maar de Opperpriester en oudsten hitsten het volk op dat zij om Barabbas moesten vragen en Jezus ter dood moesten laten brengen. Nu nam de landvoogd het woord en sprak:

Pilatus

Wie van de twee wilt gij dat ik loslaat?

Evangelist

Zij zeiden:

Het volk (Koor I en II)

Barabbas!

Evangelist

Pilatus zei tot hen:

Pilatus

Was soll ich denn machen mit Jesu, von dem gesagt wird, er sei Christus?

Evangelist

Sie sprachen alle:

45b. Das Volk (Chor I und II)

Laß ihn kreuzigen!

46. Choral (Chor I und II)

Wie wunderbarlich ist doch diese Strafe!
Der gute Hirte leidet für die Schafe.
Die Schuld bezahlt der Herre, der Gerechte,
Für seine Knechte!

47. Evangelist

Der Landpfleger sagte:

Pilatus

Was hat er denn Übels getan?

48. Rezitativ (Sopran, Flöte, Oboi da caccia)

Er hat uns allen wohlgetan,
Den Blinden gab er das Gesicht,
Die Lahmen macht' er gehend.
Er sagt' uns seines Vaters Wort,
Er trieb die Teufel fort;
Betrübte hat er aufgericht't;
Er nam die Sünder auf und an:
Sonst hat mein Jesus nichts getan.

De volgende aria is misschien wel de meest innige van alle aria's uit de Matthäus Passion. Met lange golfbewegingen, slechts begeleid door fluit en met ondersteuning van hobo's da caccia, zweeft de muziek door de ruimte.

49. Arie (Sopran, Flöte, Oboi da caccia)

Aus Liebe will mein Heiland sterben,
Von einer Sünde weiß er nichts.
Daß das ewige Verderben
Und die Strafe des Gerichts
Nicht auf meiner Seele bliebe.

Na het intermezzo van recitatief en aria is de rust nog niet weergekeerd want het volk eist nogmaals de kruisiging van jesus.

50a. Evangelist

Sie schriegen aber noch mehr und sprachen:

Pilatus

Wat moet ik dan doen met Jezus, die Christus wordt genoemd?

Evangelist

Allen riepen:

45b. Het volk (Koor I en II)

Kruisig Hem!

46. Koraal (Koor I en II)

Hoe wonderlijk is toch deze straf:
de goede Herder lijdt voor Zijn schapen,
de rechtvaardige Heer betaalt de schuld
van Zijn dienaars.

47. Evangelist

De landvoogd zei:

Pilatus

Wat voor kwaad heeft Hij dan gedaan?

48. Recitatief (Sopraan, fluit, hobo's da caccia)

Hij heeft ons allen welgedaan:
aan blinden gaf Hij het gezicht,
lammen deed Hij lopen,
Zijn Vaders woord heeft Hij ons gegeven,
duivels heeft Hij uitgedreven,
bedroefden heeft Hij opgericht,
Hij nam de zondenlast op zich.
Verder heeft Hij niets gedaan!

49. Aria (Sopraan, fluit, hobo's da caccia)

Uit liefde wil mijn Verlosser sterven.
Zelf onschuldig, is Hij gekomen
opdat de eeuwige duisternis
en de straf bij het laatste oordeel
van mijn ziel worden weggenomen.

50a. Evangelist

Zij schreeuwden echter des te harder:

50b. Das Volk (Chor I und II)

Laß ihn kreuzigen!

50c. Evangelist

Da aber Pilatus sahe, daß er nichts schaffete, sondern daß ein viel größer Getümmel ward, nahm er Wasser, und wusch die Hände vor dem Volk, und sprach:

Pilatus

Ich bin unschuldig an dem Blut dieses Gerechten; sehet ihr zu!

Evangelist

Da antwortete das ganze Volk, und sprach:

50d. Das Volk (Chor I und II)

Sein Blut komme über uns und uns're Kinder!

Pilatus ziet dat hij de zaak niet meer in de hand heeft en dat het alleen maar erger kan worden als hij blijft tegensputteren. Hij wast in het openbaar zijn handen. Daarop roept het volk, steeds weer opnieuw, als om opeenvolgende generaties met deze vloek op te zadelen: "Sein Blut komme über uns zmd unser Kinder". Hierna rest Pilatus niets anders dan Barabbas vrij te laten en jesus gevangen te laten nemen ter kruisiging.

50e. Evangelist

Da gab er ihnen Barrabam los; aber Jesum ließ er geißeln, und überantwortete ihn, dass er gekreuziget würde.

In dit recitatief bezingt de alt het afgrijpselijke beeld van de geseling van jesus na zijn veroordeling. Hoe kunnen de beulen (Henker) zo'n jammerlijk schouwspel aanzien? Hun hart moet nog harder dan de martelpaal zelf zijn. In de begeleiding zijn de zweepslagen te horen.

51. Rezitativ (Alt)

Erbarm es Gott!
Hier steht der Heiland angebunden.
O Geißelung, o Schläg', o Wunden!
Ihr Henker, haltet ein!
Erweicht euch der Seelen Schmerz,
Der Anblick solches Jammers nicht?
Ach ja, ihr habt ein Herz,
Das muß der Martersäule gleich
Und noch viel härter sein.
Erbarmt euch, haltet ein!

50b. Het volk (Koor I en II)

Laat Hem kruisigen!

50c. Evangelist

Toen Pilatus zag dat niets baatte, maar dat de opschudding des te groter werd, nam hij water, waste zijn handen ten aanschouwe van de menigte en sprak:

Pilatus

Ik ben onschuldig aan het bloed van deze rechtvaardige. Gij moet het zelf verantwoorden!

Evangelist

Heel het volk antwoordde:

50d. Het volk (Koor I en II)

Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen!

50e. Evangelist

Toen liet hij Barabbas vrij, maar Jezus liet hij geselen en gaf Hem over om gekruisigd te worden.

51. Recitatief (Alt)

Heb medelijden, God!
Hier staat de Redder vastgebonden;
o geseling, o slagen, o wonden,
gij beulen, houdt op!
Wordt uw hart dan niet verteerd
bij de aanblik van zoveel pijn?
Ach, uw hart moet nog veel harder
dan de martelpaal zelf zijn.
Hebt medelijden,
houdt toch op!

52. Arie (Alt, Violinen)

Können Tränen meiner Wangen
Nichts erlangen,
O, so nehmt mein Herz hinein!
Aber laßt es bei den Fluten,
Wenn die Wunden milde bluten,
Auch die Opferschale sein.

53a. Evangelist

Da nahmen die Kriegsknechte des Landpflegers
Jesum zu sich in das Richthaus, und sammleten
über ihn die ganze Schar, und zogen ihn aus,
und legeten ihm einen Purpermantel an und
flochten eine dornene Krone und satzten sie auf
sein Haupt, und ein Rohr in seine rechte Hand,
und beugeten die Knie vor ihm, und spotteten
ihn und sprachen:

*De soldaten amuseren zich nog wat met Jezus. Dan buigen zij en zingen op een venijnige toon
"Jüdenkönig".*

53b. Die Kriegsknechte (Chor I und II)

Gegrüßet seist du, Jüdenkönig!

53c. Evangelist

Und speieten ihn an, und nahmen das Rohr, und
schlugen damit sein Haupt.

54. Choral (Chor I und II)

O Haupt voll Blut und Wunden,
Voll Schmerz und voller Hohn!
O Haupt, zu Spott gebunden
Mit einer Dornenkron!
O Haupt, sonst schön gezieret
Mit höchster Ehr' und Zier,
Jetzt aber hoch schimpfieret,
Gegrüßet seist du mir!
Du edles Angesichte,
Dafür sonst schrickt und scheut,
Das große Weltgewichte,
Wie bist du so bespeit!
Wie bist du so erbleicht,
Wer hat dein Augenlicht,
Dem sonst kein Licht nicht gleicht,
So schändlich zugericht't?

52. Aria (Alt, violen)

Als de tranen van mijn ogen
niets vermogen,
o, neem dan mijn hart erbij!
Laat het van de rode vloed
van Zijn milde wondenbloed
dan de offerschotel zijn!

53a. Evangelist

Toen namen de soldaten van de landvoogd Jezus
mee in het gerechtsgebouw en verzamelden de
hele bende om Hem heen. Ze trokken Hem Zijn
kieren uit en hingen Hem een purperen mantel
om. Ze vlochten een kroon van doornen, zetten
die op Zijn hoofd en gaven hem een rietstok in
de rechterhand. Toen vielen zij voor Hem op de
knieën en bespotten Hem met de woorden:

53b. Soldaten (Koor I en II)

Wees gegroet, Koning der Joden!

53c. Evangelist

En zij bespuwden Hem, namen de rietstok en
sloegen daarmee op Zijn hoofd.

54. Koraal (Koor I en II)

O Hoofd vol bloed en wonden,
met pijn bedekt en hoon.
O Hoofd, tot spot omwonden
met een doornenkroon.
O Hoofd dat andere kronen
en glorie waardig zijt,
ik wil U mijn hart tonen
en groet U, Die zo lijdt.
O edel aangezicht,
aanbeden en geschuwd
door al wat leeft op aarde.
Wat zijt Gij nu bespuwd:
Hoe arm is nu Uw Hoofd.
Wie heeft het licht van Uw ogen
dat elk licht ging te boven
zo schandelijk gedooft?

55. Evangelist

Und da sie ihn verspottet hatten, zogen sie ihm den Mantel aus, und zogen ihm seine Kleider an, und führten ihn hin, daß sie ihn kreuzigten. Und indem sie hinausgingen, funden sie einen Menschen von Kyrene, mit Namen Simon; den zwungen sie, daß er ihm sein Kreuz trug.

56. Rezitativ (Baß, Flöten, Viola da gamba)

Ja! freilich will in uns das Fleisch und Blut
Zum Kreuz gezwungen sein;
Je mehr es uns'rer Seele gut,
Je herber geht es ein.

De moeizame, struikelende gang, die met het dragen van het kruis gepaard gaat, wordt in de volgende aria verheeld door de 'viola di gamba'.

57. Arie (Baß, Viola da gamba)

Komm, süßes Kreuz, so will ich sagen,
Mein Jesu, gib es immer her!
Wird mir mein Leiden einst zu schwer,
So hilf du mir es selber tragen.

58a. Evangelist

Und da sie an die Stätte kamen mit Namen Golgotha, das ist verdeutschet: Schädelstätt', gaben sie ihm Essig zu trinken mit Gallen vermischet; und da er's schmeckte, wollte er's nicht trinken. Da sie ihn aber gekreuziget hatten, teilten sie seine Kleider und warfen das Los darum, auf daß erfüllet würde, das gesagt ist durch den Propheten: sie haben meine Kleider unter sich geteilet, und über mein Gewand haben sie das Los geworfen. Und sie saßen allda und hüteten sein. Und oben zu seinen Häupten hefteten sie die Ursach' seines Todes beschrieben, nämlich: Dies ist Jesus, der Jüdenkönig. Und da wurden zweien Mörder mit ihm gekreuziget, einer zur Rechten und einer zur Linken. Die aber vorüber gingen, lästerten ihn, und schüttelten ihre Köpfe und sprachen:

Wanneer Jezus eenmaal gekruisigd is, zeggen de omstanders hoofdschuddend "so steig herab vom Kreuz" op de dalende toon reeksen, waarmee Bach het afstappen benadrukt.

58b. Das Volk (Chor I und II)

Der du den Tempel Gottes zerbrichst und bauest
ihn in dreien Tagen, hilf dir selber! Bist du Gottes
Sohn, so steig' herab vom Kreuz!

55. Evangelist

En toen zij Hem bespot hadden, trokken zij Hem de mantel weer uit, deden Hem zijn eigen kleren aan en voerden Hem weg om Hem te kruisigen. Terwijl ze de stad uit trokken, ontmoetten ze een man uit Cyrene, Simon geheten, die zij dwongen het kruis te dragen.

56. Recitatief (Bas, fluiten, viola da gamba)

Ja graag willen wij gedwongen zijn
om het kruis te dragen.
Hoe zwaarder de last en hoe groter de
pijn, des te lichter zal onze ziel dan zijn.

57. Arie (Bas, viola da gamba)

Kom, o zoet kruis, zo wil ik vragen.
Mijn Jezus, maak het voor mij klaar!
En wordt mij mijn lijden eens te zwaar,
Help Gijzelf het mij dan dragen.

58a. Evangelist

En zij kwamen aan een plaats, Golgotha genaamd, dat betekent: Schedelplaats, en zij gaven Hem wijn vermengd met gal te drinken. Maar toen Hij die proefde wilde Hij niet drinken. Nadat zij Hem gekruisigd hadden verdeelden zij Zijn kleren door er om te loten, opdat vervuld zou worden wat door de profeet gezegd is: Zij hebben Mijn kleding onder elkaar verdeeld, en Mijn bovenkleed hebben zij verloot. Terwijl zij daar zaten bewaakten ze Hem, en boven Zijn hoofd brachten zij op schrift de beschuldiging tegen Hem aan: Dit is Jezus, de Koning der Joden. Er werden toen met Hem twee rovers gekruisigd, één aan Zijn rechterzijde en één aan Zijn linkerzijde. En de voorbijgangers belasterden Hem, schudden hun hoofd en zeiden:

58b. Het volk (Koor I en II)

Gij, die de tempel afbreekt en in drie dagen weer opbouwt, red nu Uzelf als Ge Gods Zoon zijt, en kom van het kruis af!

58c. Evangelist

Desgleichen auch die Hohenpriester spotteten sein, samt den Schriftgelehrten und Ältesten, und sprachen:

58d. Hohepriester (Chor I und II)

Andern hat er geholfen, und kann ihm selber nicht helfen. Ist er der König Israel, so steige er nun vom Kreuz, so wollen wir ihm glauben. Er hat Gott vertrauet, der erlöse ihn nun, lüstets ihn; denn er hat gesagt: Ich bin Gottes Sohn.

58e. Evangelist

Desgleichen schmäheten ihn auch die Mörder, die mit ihm gekreuziget waren.

59. Rezitativ (Alt, Oboi da caccia)

Ach Golgotha, unsel'ges Golgotha!
Der Herr der Herrlichkeit muß
schimpflich hier verderben,
Der Segen und das Heil der Welt
Wird als ein Fluch ans Kreuz gestellt.
Der Schöpfer Himmels und der Erden
Soll Erd' und Luft entzogen werden.
Die Unschuld muß hier schuldig sterben.
Das gehet meiner Seele nah',
Ach Golgotha, unsel'ges Golgotha!

De alt wijst op Jezus' uitgestrekte handen die klaar staan om ons te ontvangen. De onwetende massa- het koor- moet hier expliciet op gewezen worden.

60. Arie mit Chor (Oboi da caccia)

Alt

Sehet Jesus hat die Hand,
Uns zu fassen ausgespannt.
Kommt

Chor II

Wohin?

Alt

In Jesu Armen sucht Erlösung,
Nehmt Erbarmen, suchet!

58c. Evangelist

Zo spotten ook de Opperpriester en de schriftgeleerden en oudsten, en zij zeiden:

58d. Opperpriester (Koor I en II)

Anderen heeft Hij gered, maar Zichzelf kan Hij niet redden. Hij is de Koning van Israël: laat Hem nu van het kruis afkomen, dan zullen wij in Hem geloven. Hij heeft Zijn vertrouwen op God gesteld: laat Die Hem nu verlossen als Hij Hem genegen is. Hij heeft immers gezegd: Ik ben Gods Zoon.

58e. Evangelist

Op dezelfde wijze bespotten ook de rovers Hem die met Hem gekruisigd waren.

59. Recitatief (Alt, hobo's da caccia)

Ach Golgotha, onzalig Golgotha!
De Heer der heerlijkheid moet hier in schande sterven.
De zegen en het heil van de wereld
wordt als een vloek aan het kruis gehangen.
De Schepper van hemel en aarde
schijnt aan beide onwaardig te zijn.
Hier moet de onschuld schuldig sterven.
O, dat breekt mijn hart.
Ach Golgotha, onzalig Golgotha!

60. Aria met koor (Hobo's da caccia)

Alt

Zie hoe Jezus zijn handen
naar ons uitstrekt.
Kom!

Koor II

Waarheen?

Alt

In Jezus' armen. Zoek verlossing,
vraag vergeving, vraag het!

Chor II

Wo?

Alt

In Jesu Armen.
Lebet, sterbet, ruhet hier,
Ihr verlaß'nen Kuchlein ihr, Bleibet

Chor II

Wo?

Alt

In Jesu Armen.

61a. Evangelist

Und von der sechsten Stunde an ward eine
Finsternis über das ganze Land, bis zu der
neunten Stunde. Und um die neunte Stunde
schrie Jesus laut, und sprach:

Jesus

Eli, Eli, lama asabthani?

Evangelist

Das ist: Mein Gott, mein Gott, warum hast du
mich verlassen? Etliche aber, die da stunden, da
sie das höreten, sprachen sie:

61b. Das Volk (Chor I)

Der rufet den Elias.

61c. Evangelist

Und bald lief einer unter ihnen, nahm einen
Schwamm und füllte ihn mit Essig und steckte
ihn auf ein Rohr, und tränkete ihn. Die andern
aber sprachen:

61d. Das Volk (Chor II)

Halt, laß sehen ob Elias komme und ihm helfe!

61e. Evangelist

Aber Jesus schrie abermal laut und verschied.

Koor II

Waar?

Alt

In Jezus' armen.
Leef nu, sterf nu, rust nu maar
gij verlaten kinderen, blijf maar.

Koor II

Waar?

Alt

In Jezus' armen.

61a. Evangelist

En van het zesde uur af viel er duisternis
over heel het land, tot het negende uur toe.
Omstreeks het negende uur riep Jezus met luide
stem:

Jezus

Eli, Eli lama sabachtani?

Evangelist

Dat is: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij
verlaten? Sommigen van de omstanders echter
die het hoorden zeiden:

61b. Het volk (Koor I)

Hij roept Elia.

61c. Evangelist

Onmiddellijk kwam één van hen naar voren,
nam een spons, drenkte die in zure azijnwijn,
stak hem op een rietstok en gaf Hem te drinken.
Maar de anderen zeiden:

61d. Het volk (Koor II)

Wacht, laat ons eens zien of Elia Hem komt
bevrijden.

61e. Evangelist

Nogmaals riep Jezus met luide stem
en gaf de geest.

62. Choral (Chor I und II)

Wenn ich einmal soll scheiden,
So scheid nicht von mir;
Wenn ich den Tod soll leiden,
So tritt du denn herfür!
Wenn mir am allerbängsten
Wird um das Herze sein,
So rei mich aus den Ängsten,
Kraft deiner Angst und Pein.

63a. Evangelist

Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriß in zwei Stück', von oben an bis unten aus. Und die Erde erbebete, und die Felsen zerrissen, und die Gräber täten sich auf, und stunden auf viel Leiber der Heiligen, die da schliefen; und gingen aus den Gräbern nach seiner Auferstehung, und kamen in die heilige Stadt, und erschienen vielen. Aber der Hauptmann und die bei ihm waren und bewahreten Jesum, da sie sahen das Erdbeben und was da geschah, erschrakten sie sehr und sprachen:

63b. Die Kriegsknechte (Chor I und II)

Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen.

63c. Evangelist

Und es waren viel Weiber da, die von ferne zusahen, die da waren nachgefolget aus Galiläa, und hatten ihm gedienet, unter welchen war Maria Magdalena und Maria, die Mutter Jacobi und Joses, und die Mutter der Kinder Zebedäi. Am Abend aber kam ein reicher Mann von Arimathia; der hieß Joseph, welcher auch ein Jünger Jesu war. Der ging zu Pilato, und bat ihn um den Leichnam Jesu. Da befahl Pilatus, man sollte ihm ihn geben.

Met het beeld van de avond, en de serene rust die bij dit tijdstip hoort, wordt de afloop van de verschrikkelijke gebeurtenissen aangegeven. Er klinkt in het volgende recitatief berusting door.

64. Rezitativ (Baß)

Am Abend, da es kühle war,
Ward Adams Fallen offenbar.
Am Abend drückt ihn der Heiland nieder;
Am Abend kam die Taube wieder,
Und trug ein Ölblatt in dem Munde.
O schöne Zeit, o Abendstunde!
Der Friedensschluss ist nun mit Gott
gemacht, Denn Jesus hat sein Kreuz vollbracht
Sein Leichnam kommt zur Ruh.
Ach liebe Seele, bitte du,
Geh, lasse dir den toten Jesum schenken.
O heilsames, o köstlich's Angedenken!

62. Koraal (Koor I en II)

Wanneer ik eens moet sterven,
blijf dan heel dicht bij mij.
Als ik doodsangst moet lijden,
o, wees mij dan nabij.
Als het mij het allerbangste
om het hart zal zijn
bevrijd mij van mijn angsten
door Uw eigen angst en pijn.

63a. Evangelist

En zie: het voorhangsel van de tempel scheurde in tweeën, de aarde beefde en de rotsen scheurden, de graven openden zich en vele lichamen van gestorven heiligen verzezen. Zij verlieten de graven, en kwamen na Zijn opstanding in de heilige stad, waar zij aan velen verschenen. Toen nu de hoofdman en degenen die met hem Jezus bewaakten de aardbeving en wat er verder gebeurde zagen, schrokken zij hevig en zeiden:

63b. De soldaten (Koor I en II)

Waarlijk, Hij was de Zoon van God.

63c. Evangelist

Veel vrouwen die Jezus van Galilea af waren gevolgd om Hem te dienen, stonden van verre toe te zien. Onder hen waren Maria Magdalena, Maria de moeder van Jakobus en Jozef, en de moeder van de zonen van Zebedeus. Toen het avond geworden was kwam er een rijk man uit Arimathea, Jozef geheten, die eveneens een leerling van Jezus was. Deze ging naar Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Toen beval Pilatus het hem te geven.

64. Recitatief (Bas)

's Avonds in de koele tuin is Adam eens gevallen.
's Avonds knielde de Verlosser neer,
's avonds keerde de vredesduif weer,
en droeg een olijfblad in zijn bek.
O weldaad na het zonnevuur,
o schone tijd, o avonduur.
Nu is de vrede tot stand gebracht,
want Jezus heeft Zijn kruis volbracht.
Zijn lichaam komt tot rust.
Ach mijn hart, ga nu gerust
u aan de dode Jezus schenken.
Ontvang dit heerlijke aandenken.

65. Arie (Bass, Oboi da caccia)

Mache dich, mein Herze, rein,
Ich will Jesum selbst begraben,
denn er soll nunmehr in mir,
Für und für,
Seine süsse Ruhe haben,
Welt, geh' aus, lass Jesum ein!

66a. Evangelist

Und Joseph nahm den Leib und wickelte ihn in ein rein Leinwand und legte ihn in sein eigen neu Grab, welches er hatte lassen in einen Fels hauen, und wälzete einen grossen Stein vor die Tür des Grabes, und ging davon. Es war aber allda Maria Magdalena und die andere Maria, die setzten sich gegen das Grab. Des andern Tages, der da folget nach dem Rüsttage, kamen die Hohenpriester un Pharisäer sämtlich zu Pilato, und sprachen:

Na de begrafenis van Jezus gaan de hogepriesters en farizeeërs naar Pilatus en spreken hun angst uit dat de discipelen er met het lijk van Jezus vandoor gaan. Hij had immers voorspeld dat hij na drie dagen zou verrijzen. Daarmee zou deze voorspelling bewaarheid worden.

66b. Hohepriester (Chor I unt II)

Herr, wir haben gedacht dass dieser Verführer sprach, da er noch lebete: Ich will nach dreien Tagen wieder auferstehen. Darum befiehl, dass man das Grab verwahre bis and den dritten Tag, auf dass nicht seine Jünger kommen, und stehlen ihn, und sagen zu dem Volk: Er ist auferstanden von den Toten, und werde der letzte Betrug ärger denn der erste.

66c. Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Da habt ihr die Hüter; gehet hin, und erwahrets wie ihr wisset.

Evangelist

Sie gingen hin, und verwahreten das Grab mit Hüttern, und versiegelten den Stein.

Uit het volgende, laatste recitatief spreekt de volledige aanvaarding van het gebeurde. De solostemmen nemen elk afscheid, waarbij het koor afwisselt met "Mein Jesu, gute Nacht". Ook in het koor neemt een van de partijen het voortouw.

67. Solo-Stimmen mit Chor

Baß

Nun ist der Herr zur Ruh' gebracht.

65. Aria (Bas, hobo's da caccia)

O mijn hart, maak u nu rein.
Ik wil Jezus zelf begraven.
Voortaan zal Hij bij mij zijn
en rusten als in een veilige haven.
Maak u stil en rein van binnen,
o mijn hart, laat Jezus binnen.

66a. Evangelist

En Jozef nam het lichaam en wikkelde het in zuiver linnen, en hij legde het in zijn nieuwe graf, dat hij in een rots had laten uithouwen. En na een steen voor de ingang gewenteld te hebben ging hij heen. Daar waren ook Maria Magdalena en de andere Maria, en zij gingen tegenover het graf zitten. De volgende dag, dat is na de Voorbereiding, kwamen de Opperpriester en de Farizeeërs bij Pilatus en zeiden:

66b. Opperpriester (Koor I en II)

Heer, wij herinneren ons dat deze bedrieger toen Hij nog leefde gezegd heeft: Na drie dagen zal ik verrijzen. Geef daarom bevel het graf te bewaken tot de derde dag, anders kunnen zijn leerlingen Hem komen stelen en tot het volk zeggen: Hij is opgestaan uit de dood, en dat laatste bedrog zou nog erger zijn dan het eerste.

66c. Evangelist

Pilatus zei tot hen:

Pilatus

Hier hebt gij een wacht. Ga en bewaak het graf, zoals het u goeddukt.

Evangelist

Zij gingen heen, verzegelden de steen en lieten het graf door de wacht bewaken.

67. Soli met Koor

Bas

Nu is de Heer tot rust gebracht.

Chor II

Mein Jesu, gute Nacht.

Tenor

Die Müh ist aus, die unsre Sünden ihm gemacht. Het leed is voorbij dat onze zonde Hem bracht.

Chor II

Mein Jesu, gute Nacht.

Alt

O selige Gebeine, seht,
wie ich euch mit Buß und Reu beweine,
daß euch mein Fall in solche Not gebracht.

Chor II

Mein Jesu, gute Nacht.

Sopran

Habt lebenslang vor euer Leiden tausend Dank,
daß ihr mein Seelenheil so wert geacht't. Dank U voor Uw lijden, Dank U duizendmaal
dat U dit voor mij hebt volbracht.

Chor II

Mein Jesu, gute Nacht.

Dit slotkoor is de indrukwekkende afsluiting van de Matthäus Passion. Qua structuur is het een aria in da capa-vorm (A-B-A). Let op het alterneren van het "Ruhe sanfte, sanfte ruh!" tussen de twee koren, en het verschil tussen piano en forte hier. Deze aria is een van de weinige plekken waar Bach dynamische voorschriften (piano, forte) heeft gegeven. Zo ook de tekst "Höchst vergnügt schlummern da die Augen ein", waar het dichtvallen van de ogen met een pianissimo gepaard gaat.

68. Schlußchor (Chor I und II)

Wir setzen uns mit Tränen nieder
Und rufen dir im Grabe zu:
Ruhe sanfte, sanfte ruh!
Ruht, ihr ausgesognen Glieder,
Ruhet sanfte, ruhet wohl!
Euer Grab und Leichenstein
Soll dem ängstlichen Gewissen
Ein bequemes Ruhe-kissen
Und der Seelen Ruhstatt sein.
Höchst vergnügt schlummern da die Augen ein.
Wir setzen uns mit Tränen nieder,
Und rufen dir im Grabe zu:
Ruhe sanfte, sanfte ruh!

Koor II

Mijn Jezus, goede nacht.

Tenor**Koor II**

Mijn Jezus, goede nacht.

Alt

O heilig lichaam,
zie hoe ik om U ween
omdat mijn zonde U zoveel lijden bracht.

Koor II

Mijn Jezus, goede nacht.

Sopraan**Koor II**

Mijn Jezus, goede nacht.

68. Slotkoor (Koor I en II)

Wij knielen wenend voor U neer
en houden bij Uw graf de wacht.
Rust in vrede, rust nu zacht!
Rust nu, moegeleden lichaam.
Rust in vrede, rust nu zacht!
Uw graf zal voortaan toevlucht zijn
voor ons angstige geweten,
dat er een rustplaats zal wezen.
Het zal voorgoed geborgen zijn
waar U nu slaapt, bevrijd van pijn.
Wij knielen wenend voor U neer
en houden bij Uw graf de wacht.
Rust in vrede, rust nu zacht!